دوفصلنامه علمی، تخصصی «مطالعات پژوهشی زنان»
سال پنجم/ شماره نهم/ پاییزو زمستان ۱۳۹۷
۸۱-۱۰۶

سیره‌پژوهی شهیده زینب کمایی

مبتنی بر شاخصه‌های زن انقلابی در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای دامت برکاته[۱]

مریم رحیمی[۲]
رقیه فاضل[۳]

چکیده

نوجوانان، آینده‌سازان جامعه هستند؛ در این میان، دختران نوجوان به عنوان عنصری مهّم در جامعه، می‌توانند اثر مستقیم و غیرمستقیم داشته باشند. آنان مادران بالقوه جامعه می‌باشند و سرمایه‌گذاری جهت رشد و تعالی آنان می‌تواند باعث تعالی جامعه گردد. درطول تاریخ دختران نوجوان بسیاری بودند که در همان سن، در عرصه‌های مختلف از جمله سیاست اثر گذاشته‌اند؛ امّا در جامعه فعلی، عواملی مثل بی‌هدف بودن، ناآگاهی از آرمان‌های متعالی و عدم شناخت هویّت و شخصیت خویش، باعث کم رنگ شدن تأثیر دختران در این عرصه شده است. در این مقاله سعی شده است طبق شاخصه‌های ارائه شده از آیت‌الله خامنه‌ای به عنوان یک عالم دینی که کاشف از نگاه اسلام است، الگویی سیاسی و انقلابی برای نوجوان تحلیل، ارائه و راهکارهایی جهت تحقق این الگو مطرح شود. این پژوهش، تحلیلی-توصیفی است. در گام اوّل با تحلیل محتوای سخنان آیت‌الله خامنه‌ای در بیانات مختلف، به شاخصه‌های مورد نظر می‌رسیم و در گام دوّم با تحلیل محتوای قیاسی کتاب «راز درخت کاج» به سیره پژوهی «شهیده زینب کمایی» می‌پردازیم. یافته‌های این پژوهش، ویژگی‌های شهیده نوجوان، زینب کمایی، را مطرح می‌کند و نشان می‌دهد که امکان تحقق پذیری این آرمان‌ها و هدف‌ها برای یک نوجوان وجود دارد.

واژگان کلیدی: نوجوان، نوجوان انقلابی، آیت‌الله خامنه‌ای، فعالیت سیاسی نوجوان، شهیده زینب کمایی.

---

۱. تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۷/۱۰/۲۳ – تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۱۱/۱۰.

۲ . دانش‌پژوه کارشناسی فقه و معارف اسلامی جامعه المصطفیﷺ العالمیه/ m_rahimi۳۱۳@yahoo.com

۳. دانشجوی دکتری مدیریت آموزش دانشگاه فردوسی و مدرس جامعه المصطفیﷺ العالمیه/ rq.fazel@gmail.com

مقدمه

نوجوانان، آینده‌سازان جامعه هستند؛ در این میان، دختران نوجوان به عنوان عنصری مهّم در جامعه، می‌توانند اثر مستقیم و غیرمستقیم داشته باشند. آنان مادران بالقوه جامعه می‌باشند و سرمایه‌گذاری جهت رشد و تعالی آنان می‌تواند باعث تعالی جامعه گردد. درطول تاریخ دختران نوجوان بسیاری بودند که در همان سن، در عرصه‌های مختلف ازجمله سیاست اثر گذاشته‌اند؛ امّا در جامعه فعلی، عواملی مثل بی‌هدف بودن، ناآگاهی از آرمان‌های متعالی و عدم شناخت هویّت و شخصیّت خویش، باعث کم رنگ شدن این تأثیرها شده است.

در این مقاله سعی شده است طبق شاخصه‌های ارائه شده ازسوی آیت‌الله خامنه‌ای به عنوان یک عالم دینی که کاشف ازنگاه اسلام است، الگویی سیاسی و انقلابی برای نوجوان تحلیل و ارائه شده و راهکارهایی جهت تحقق این الگو مطرح شود. از آنجایی که در قشر نوجوان، فرصت‌های زیادی برای اثرگذاری بیشتر وجود دارد؛ و جبهه دشمن نیز تلاش‌های خود را بر این کانون متمرکز کرده و به دنبال تغییر نظام ارزشی این قشر بوده تا به این وسیله الگوی نوجوان که عاملی هویّت‌بخش است را تغییر می‌دهد، انجام این پژوهش از منظر برنامه ریزی فرهنگی اهمیّت راهبردی دارد.

سؤالاتی که در این مقاله مطرح و پاسخ داده می‌شود عبارت است از:

۱. در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای، ضرورت فعالیت اجتماعی و سیاسی زن چگونه تبیین می‌شود؟
۲. الگو و شاخصه‌هایی که آیت‌الله خامنه‌ای برای نوجوانان انقلابی مطرح می‌کنند، چیست؟
۳. آسیب‌های حضور زن چگونه قابل پیشگیری است؟
٤. آیا نمونه‌ای از دختر انقلابی در عصر حاضر وجود دارد؟
۵. این الگوها چگونه در جامعه قابل تحقق است؟

۱.تحلیل داده‌ها

بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در مورد فعالیت سیاسی و اجتماعی زنان آیت‌الله خامنه‌ای سخنان زیادی درمورد فعالیت سیاسی زن دارند. سخنان ایشان را می‌توان در دو دسته‌بندی مطرح کرد:

۱ـ۱.تبیین فعالیت سیاسی و اجتماعی زن بر مبنای فقهی و استدلال عقلی

بخشی از سخنان ایشان، ضرورت آگاهی از نظر اسلام در مورد فعالیت‌های اجتماعی زنان را بیان می‌کند و تاکید دارند هم خود بانوان کشور باید نسبت به موضوع زن از نظر اسلام دارای آگاهی کافی و لازم باشند و هم همه افراد جامعه و مردان در کشور اسلامی؛ همچنین نظریه اسلامی موجب اعتلای هرچه بیشتر بانوان می‌شود. (در اجتماع زنان خوزستان۷۵/۱۲/۲۰)

ایشان در مورد ضرورت تبیین جایگاه شایسته زن در نظام اجتماعی بسیار تأکید می‌کنند و لازم می‌دانند که ارزش‌های سازنده شخصیت زن بازنگری شود. (بانکی‌پور، ۱۳۹۵: ۲۹)

آیت‌الله خامنه‌ای فعالیت زن در عرصه‌های اجتماعی را فعالیتی مباح و مطلوب دانستند البته با شرایط اسلامی که در بخش بعد به آن اشاره می‌شود. (دراجتماع زنان خوزستان ۷۵/۱۲/۲۰) ایشان همچنین حضور قدرت‌مندانه زنان در کنفرانس‌های گوناگون علمی و سیاسی را یک ارزش می‌دانند؛ (در دیدار با پرستاران و کارکنان نهادهای فرهنگی ۷۳/۷/۲۰) و از طرفی برای زن مسلمان، حق فعالیت‌های اجتماعی سیاسی و علمی را قائل هستند.(در اجتماع زنان خوزستان ۷۵/۱۲/۲۰)

بعضی شاید چنین فکر کنند که وجود زن نمی‌تواند فعالیت‌های سیاسی را متحمل شود ولی ایشان باتوجه به این‌که نیمی از افراد جامعه را زنان تشکیل می‌دهد، تاکید دارند که زنان نیز به حسب استطاعت جسمی و روحی از منظر شرعی مکلّف به انجام تکالیف سیاسی و اجتماعی هستند و باید در این‌گونه فعالیت‌ها مشارکت داشته باشند و وارد شوند. (بانکی‌پور، ۱۳۹۵: ٤٧)

ایشان همچنین می‌فرمایند:«در انقلاب اسلامی و در دفاع مقدس، زنانی ظهور کردند که می‌توانند تعریف زن و حضور او در ساحت رشد و تهذیب خویش، و در ساحت حفظ خانهٔ سالم و خانواده متعادل و در ساحت ولایت اجتماعی و جهاد و امربه‌معروف و نهی‌ازمنکر و جهاد اجتماعی را جهانی کنند و بن‌بست‌های بزرگ را در هم بشکنند.» (پیام به کنگره ۷۰۰۰ شهید زن کشور ۹۱/۱۲/۱۶)

همانگونه که در گزیده بیانات در بالا آمد، مشاهده می‌شود که فعالیت سیاسی و اجتماعی زن نه تنها به عنوان یک امر مطلوب و مباح و ارزشمند در اندیشه ایشان جای دارد، بلکه فعالیت اجتماعی و سیاسی آنگاه که برای حفظ ولایت اجتماعی، اصلاحگری اجتماعی و امر به معروف و نهی ازمنکر باشد، یک تکلیف دینی برای زن مسلمان مکلّف است.

از نگاه دیگر، از آنجا که رشد فردی زنان ما منوط به کسب علم و فضیلت است و این امر بسیاری اوقات حضور زنان در اجتماع علمی و آموزشی را می‌طلبد؛ رشد فردی زن و کسب کمالات معنوی، تعالی خانواده و پیشرفت اجتماع، خود می‌تواند دلیل عقلی دیگری باشد بر حضور اجتماعی زن. چنانکه آیت‌الله خامنه‌ای اشاره دارند که با رسیدن زن به علم و کمالات معنوی، تربیت فرزندان بهتر خواهد بود؛ محیط خانواده گرم‌تر و باعث پیشرفت جامعه خواهد شد. (درهمایش بزرگ خواهران به مناسبت جشن میلاد کوثر ۷۶/۷/۳۰)

۱ـ۲.تبیین فعالیت سیاسی و اجتماعی زن بر مبنای نقل و سیره اهل‌بیت علیهم‌السلام

می‌توان از فعالیت‌های سیاسی حضرت زهرا علیهاالسلام نیز نام برد که در سن‌های مختلف فعالیت داشتند. آیت‌الله خامنه‌ای می‌فرمایند: «شخصیت زهرای اطهر در ابعاد سیاسی و اجتماعی و جهادی، شخصیت ممتاز و برجسته‌ای است؛ به طوری که همه زنان مبارز و انقلابی برجسته و سیاسی عالم می‌توانند از زندگی کوتاه و پر مغز او درس بگیرند. زنی که در بیت انقلاب متولد شد و تمام دوران کودکی را در آغوش پدری گذراند که در حال مبارزه عظیم جهانی فراموش

نشدنی بود. آن خانمی که در دوران کودکی سختی‌های مبارزه دوران مکه را چشید، به شعب ابی‌طالب برده شد، گرسنگی و سختی و رعب و انواع و اقسام شدت‌های دوران مبارزه مکه را لمس نمود و بعد هم که به مدینه هجرت کرد، همسر مردی شد که تمام زندگی‌اش جهاد فی سبیل الله بود و در تمام قریب به یازده سال زندگی مشترک فاطمه زهراعلیهاالسلام و امیرالمؤمنین علیه‌السلام هیچ سالی بلکه هیچ نیم‌سالی نگذشت که این شوهر کمر به جهاد فی سبیل‌الله نبسته و به میدان جنگ نرفته باشد و این زن بزرگ و فداکار، همسری شایسته یک مرد مجاهد و یک سرباز دائمی میدان جنگ را نکرده باشد. پس، زندگی فاطمه زهراعلیهاالسلام اگر چه کوتاه بود و حدود بیست سال بیشتر طول نکشید امّا این زندگی، از جهت مبارزه و تلاش و کار انقلابی و صبر انقلابی و درس و فراگیری و آموزش به این و آن و سخنرانی و دفاع از نبوت و امامت و نظام اسلامی، دریای پهناوری از تلاش و مبارزه و کار است و درنهایت هم شهادت است. این زندگی جهادی فاطمه زهراعلیهاالسلام است که بسیار عظیم و فوق‌العاده و حقیقتاً بی‌نظیر است و یقینا در ذهن بشر، چه امروز و چه در آینده، یک نقطه درخشان و استثنایی است.»(در دیدار با جمع کثیری از زنان کشور۶۸/۱۰/۲۶)

ایشان همچنین در جایی دیگر، ماجرای شعب ابیطالب را به عنوان مقاومت حضرت زهراعلیهاالسلام اشاره می‌کنند. (در دیدار جمعی از زنان۷۱/۹/۲۵) حضرت زهراعلیهاالسلام حتی در دوران کودکی، تسلی خاطر رهبر جامعه، پیامبرصلی‌الله‌علیه‌وآله، بودند؛ طوری که لقب «ام ابیها» را به خود اختصاص دادند. (در دیدار جمعی از جوانان به مناسبت هفته جوان ۷۷/۲/۷) ایشان اگرچه به اقتضای سن‌شان مستقیم وارد عرصه سیاست نشدند، ولی حامی رهبرجامعه بودند و این مسئله خود نشان دهنده بعد سیاسی زندگی ایشان است.

ازجمله فعالیت‌های سیاسی ایشان، تحمل لطمات و زحمات مبارزه، بودن در رأس مبارزات بعد از پیامبرصلی‌الله‌علیه‌وآله (بانکی‌پور، ۱۳۹۶: ۶۹)، چهره شاخص در تمام صحنه‌های انقلاب اسلامی و دختر مبارز در مکّه و مدینه، مجاهدت و تلاش در

راه خدا (همان: ٦٤)، دفاع از اسلام، امامت و ولایت (در دیدار جمعی از زنان ۷۱/۹/۲۵)، حضور ایشان در حوادث سیاسی اجتماعی، (در دیدار با گروه کثیری از بانوان ۷۹/٦/۳۰) دفاع از حق تا سر حد جان (بانکی‌پور، ۱۳۹٦: ٦۹) و شهادت در راه دفاع از حق (همان: ۷۰) می‌باشد.

همان‌طور که در تاریخ آمده است، حضرت زهرا علیها السلام بعد از ماجرای سقیفه، تلاش‌های زیادی کردند که حق غصب‌شده حضرت‌علی علیه السلام به ایشان برگردد که در این راه نیز شهید شدند.

۲.الگوها و شاخصه‌های رهبری برای زن انقلابی

۲ـ۱.جهاد با توجه به موقعیت

ایشان اشاره می‌کنند که اگرچه جهاد برای زن واجب نیست ولی باید درصورت نیاز، آمادگی لازم را داشته باشد. البته جهاد همیشه در جبهه نیست؛ بلکه گاهی اوقات با فرسنگ‌ها فاصله از جبهه و جنگ می‌توان جهاد کرد؛ جهاد فرهنگی، جهاد اعتقادی و... (بانکی‌پور، ۱۳۹۵: ۵۲)

۲ـ۲.دقت در اوامر الهی

یکی از شاخصه‌های زن انقلابی، دقت در اوامر الهی است که این شاخصه به‌طور اتمّ و اکمل در حضرت زهرا علیها السلام وجود دارد. ایشان، حضرت زهرا علیها السلام را جهادگر، ایثارکننده، تحقیرکننده لذت‌ها و شهوت‌ها و خواهش‌های دنیایی، معصوم از هر خطا و لغزش و رعایت‌کننده عفت و حجاب اسلامی معرفی می‌کنند. (بانکی‌پور، ۱۳۹٦: ٦۵)

۲ـ۳.فداکاری برای آرمان‌های انقلابی و ایمان خویش

«زنی که حاضر است برای ایده‌آل‌هایش و آرمان‌های انقلابی‌اش و برای ایمانش این قدر فداکاری کند، آیا این زن در اوج افتخار است، در اوج عظمت است و در اوج آزادی است یا زنی که تمام سعی و تلاشش این است که خود را به صورت یک کالای پر زر و زیور در اختیار چشم‌های حریص و دست‌های

حریص بگذارد؟ یک چنین زنانی مادران و همسران این جامعه هستند.» (بانکی‌پور، ۱۳۹۵: ٤٢)

۲ـ٤.پیشگام شدن در میدان‌های مختلف

«زنان مسلمان ما باید بدانند که امروز حافظ سنگر ارزش‌های اسلامی در برابر دنیای غرب هستند و باید با پرورش اسلامی و پیشتاز شدن در میدان علم، فرهنگ و سیاست و اقتصاد از حصار مستحکم فرهنگ اسلامی محافظت کنند.» (در دیدار با جمع کثیری از پرستاران۷۰/۸/۲۲)

۲ـ٥.به میان آمدن زنان مؤمن و مقابله با تهاجمات دشمن

ایشان وظیفه امروز مجموعهٔ زنان مؤمن و انقلابی و قوی را چنین می‌دانند:«باید به میدان بیاید و با تهاجم‌های دشمن ـ به‌خصوص در زمینه زنان ـ مقابله کنید.» (در دیدار اعضای شورای مرکزی جمعیت زنان۷۱/۲/۱٥)

۲ـ٦.حضور زن مسلمان در جامعه برای تعیین موضع سیاسی

یکی از فعالیت‌های سیاسی زنان، شرکت در انتخابات، راهپیمایی‌ها و نماز جمعه است. یک زن باید تا زمانی که به بعد خانوادگی‌اش خللی وارد نمی‌شود، در این فعالیت‌ها مخصوصا نماز جمعه شرکت کند؛ چراکه از موضع سیاسی جهان آگاه شده و در مورد آن‌ها تدبر کند. (در دیدار با جمع کثیری از بانوان کشور۷۱/۹/۲٥)

۲ـ۷.در صحنه بودن زنان در بخش سازندگی

یکی دیگر از مواردی که زن می‌تواند در آن وارد شود، بخش سازندگی است.(در دیدار با بانوان هرمزگان ۷٦/۱۱/۲۹) ایشان در جایی دیگر به نقش اساسی زنان در بازسازی کشور اشاره می‌کنند و اشاره دارند که این سازندگی هم از مادّی و هم از لحاظ اجتماعی و هم از لحاظ معنوی باید باشد. (در اجتماع زنان خوزستان ۷٥/۱۲/۲۰)

۲ـ۸. زنده کردن روحیه طلب‌کارانه نسبت به تفکرات غلط

شخصیت دادن به زن و آماده کردن وی در مقابل هجوم دشمن بسیار مهّم است؛ طوریکه وی در مقابل دشمن، طلب‌کار باشد نه این‌که هویّت خود را گم کند. (در دیدار اعضای شورای مرکزی جمعیت زنان ۷۱/۲/۲۲)

۲ـ۹.حرکت زن در جهت ارزش‌های واقعی در جامعه اسلامی

«اگر شما در جامعه اسلامی به زن نگاه کنید، رفتار عمومی او رفتاری می‌بینید که در جهت ارزش‌های واقعی، در جهت علم، در جهت تقوا، در جهت تخصص‌های بالا، در جهت فعالیت و تلاش سیاسی، در جهت کمک‌رسانی به انسان‌ها، در جهت کیفیت دادن به محیط خانواده و احیای سنت خانواده است.» (در دیدار با جمعی از پرستاران۷٤/۷/۱۲) لذا هر فردی موظّف است ارزش‌های واقعی را شناخته و در آن عرصه قدم بگذارد و نباید در این شناخت کوتاهی کند.

۲ـ۱۰.فهمیدن دردهای عمومی جامعه

ایشان مسئولیت فهم دردهای جامعه را هم برای مرد و هم برای زن ضروری می‌دانند و تأکید دارند که همه باید در علاج این دردها قدم بگذارند. (در دیدار با گروه عظیمی از زنان نخبه۸٦/٤/۱۳)

۲ـ۱۱.نقش زن امروز در امور فرهنگی و آموزشی

ایشان از مسئولیت‌های مهّم زنان را تربیت شاگردان مؤمن بیان می‌کنند، نه انسان‌های متظاهر و دارای احساس اجبار به ایمان. (بانکی‌پور، ۱۳۹۵: ٤٥)

۲ـــ۱۲.لزوم شکافتن اعماق بینش و اندیشه انقلابی ا سلام از طریق شهید مطهری

باتوجه به عمق فکری شهید مطهری، ایشان تأکید فراوانی بر مطالعه آثار ایشان دارند و حتی پیشنهاد دارند که کتاب‌های ایشان جزء کتب درسی قرار گیرد و

مورد مباحثه باشد؛ چراکه «انقلاب اسلامی در بطن و متن همان کتابهاست.» (بانکی‌پور، ۱۳۹۵: ۸٤)

۲ـ۱۳.انس و معرفت با قرآن

ایشان لازمه رشد و کلید هر خوبی را انس و معرفت با قرآن می‌دانند؛ (در خطبه نماز جمعه ٦٥/١٢/١) همچنین توجه به کارهای علمی، مبنایی و اصولی قرآنی را تأکید می‌کنند. (در دیدار با بانوان قرآن پژوه ۸۸/۷/۲۸)

۲ـ۱٤.آشنایی و مسلط شدن خانم‌ها به معارف دینی

باتوجه به این‌که بعضی از امور مختص خود زنان می‌باشد، ایشان تأکید دارند که زنان یک دوره درس اصول بگذرانند و از طرفی زنان متجدد گمان نکنند که «علم و معلومات به معنای بی‌دینی است»؛ (بانکی‌پور، ۱۳۹۵: ۸۲) همچنین این معارف می‌تواند در ابعاد عمیق‌تری انجام شود و منجر به اجتهاد و مرجعیت زن گردد. از طرفی ایشان در مورد مسائل مخصوص زنان، آنان را تشویق می‌کنند که خودشان وارد شوند و تخصصی کار کنند؛ چه در اجتهاد و چه در مرجعیت. (بانکی‌پور، ۱۳۹۵: ۱۲۳)

۲ـ۱۵.شیوه‌های ابتکار برای کتاب‌خوان کردن زنان

«ازجمله کارهای بسیار اساسی، با سواد کردن زنان است. ازجمله کارهای بسیار مهّم، کتاب‌خوان کردن زنان است. یک شیوه‌های ابتکاری پیدا کنید، برای اینکه خانم‌های داخل خانه را کتاب‌خوان کنید... این کتاب‌ها معارف بشری است که ذهن‌ها را برای بهتر فهمیدن، بهتر اندیشیدن، بهتر ابتکار کردن و در موضع بهتر و صحیح‌تری قرار گرفتن، آماده می‌کند.» (در دیدار جمعی از زنان پزشک٧٠/١٠/٤) تأکید ایشان به این علّت است که بالا بردن سطح سواد خانم‌ها باعث می‌شود بتوانند عمیق‌تر فکر کنند و فعال‌تر اثرگذار باشند.

۲ـ١٦.لزوم عمق‌بخشی به سطح سواد و تحلیل‌های سیاسی زنان

آیت‌الله خامنه‌ای تأکید دارند که باید زنان نسبت به مسائل سیاسی عمیق شوند و در این عرصه عقب‌نشینی نکرده و هم‌پای مردان فعالیت داشته باشند؛ طوریکه

قدرت بر تحلیل مسائل پیدا کنند. (در دیدار اعضای شورای مرکزی جمعیت زنان۷۱/۲/۲۲)

۲ـ۱۷.خرد، اراده و تصمیم درست، از شاخصه‌های برترین زن تاریخ

«برترین زن‌های تاریخ کسانی هستند که خودشان خرد، اراده، تصمیم درست و شخصیّت انسانی نشان داده‌اند.» (بانکی‌پور، ۱۳۹۵: ۹۶)

۲ـ۱۸.خودسازی، مطالعه و راهنمایی از استاد

هرچند که فعالیت در عرصه‌های سیاسی تأکید شده است، ولی نیازمند به استاد است. انسان می‌تواند با استفاده از تجربه‌های استاد، مسیر را سریع‌تر طی کند. (بانکی‌پور، ۱۳۹۵: ۹۷)

۲ـ۱۹.انتخاب الگویی صحیح

باتوجه به روان‌شناسی انسان، می‌دانیم وجود الگو در زندگی وی بسیار تأثیرگذار است و هر انسانی میل دارد که خودش را به الگویی که در نظرش است، نزدیک کند؛ لذا خیلی مهّم است که انسان الگوی زندگی‌اش را چه کسی قرار می‌دهد و برمبنای چه شخصیتی زندگی‌اش را رقم می‌زند. آیت‌الله خامنه‌ای در این مورد تأکید فراوانی دارند و معتقدند این اثرگذاری زیاد از الگو به خاطر مانوس بودن الگو به ذهن است.(بانکی‌پور، ۱۳۹۶: ۲۱) همچنین ایشان اشاره می‌کنند که داشتن الگو باعث تثبیت پایه‌های تربیت و فضای معنویت می‌شود. (رک: در همایش بزرگ خواهران به مناسبت جشن میلاد کوثر۷۶/۷/۳۰) و شرط اصلی مقاومت زن در هجوم همه جانبه به او می‌دانند. (در دیدار با اقشار مختلف مردم۸٤/۳/۲۵) و نبود الگو، عامل نفوذ فرهنگ بیگانه می‌باشد. (بانکی‌پور، ۱۳۹٦: ۲۱)

با توجه به اهمیّت الگو، ایشان الگو صحیح را چنین معرفی می‌کند:«زن امروز الگو می‌خواهد. اگر الگوی او زینب علیهاالسلام و فاطمه علیهاالسلام باشند، کارش عبارت است از فهم درست، هوشیاری در درک موقعیت‌ها و انتخاب بهترین کارها ولو با فداکاری و ایستادن پای همه چیز برای انجام تکلیف بزرگ که خدا بر دوش

انسان‌ها گذاشته است، همراه باشد.» (در دیدار با جمع کثیری از پرستاران به مناسبت روز پرستار۷۰/۸/۲۲) لذا داشتن الگو صحیح سبب می‌شود انسان دارای هوشیاری و درک صحیح و انتخاب بهترین کارها شود.

۳. ملاحظات حضور زن در عرصه سیاست

همانطورکه گفته شد، زن باید در عرصه فعالیت‌های سیاسی وارد شود؛ ولی این فعالیت و حضور به هر شکلی نباید باشد. اگر حکم به فعالیت سیاسی داده می‌شود لزوماً باید در چارچوب اسلامی باشد؛ در غیر این صورت، نه تنها جایز نیست بلکه ممکن است حرام باشد. ازجمله این قیدها عبارت‌اند از:

۳ـ۱. پرکردن خلاها به شرط رعایت عفاف

آیت‌الله خامنه‌ای برای زن مسلمان مثل مرد مسلمان حقّ می‌دهند آنچه را که اقتضای زمان است، آن خلایی را که احساس می‌کند، آن وظیفه‌ای را که بر دوش خود حس می‌کند، انجام دهد؛ ازجمله فعالیت‌های سیاسی، ولی به شرط رعایت عفت و عفاف و عدم اختلاط و امتزاج زن و مرد. (در اجتماع زنان خوزستان ۷۵/۱۲/۲۰)

ایشان شرط حضور سیاسی زنان را حفظ حجاب می‌دانند. (در دیدار خانواده‌های شهدا و ایثارگران و علمای شهرستان گنبد ۷٤/۷/۲۷) حتی تاکید دارند که زنان در عرصه اجتماع باید نسبت به نامحرم تکبر داشته باشد تا از آسیب‌های اجتماعی محفوظ باشد. (بانکی‌پور، ۱۳۹۵: ۳۹) همچنین لازمه حضور سیاسی، هوشیاری زنان در مقابل حمله دشمن است که این حمله، به صورت فرهنگی و دینی می‌باشد و با تخریب کردن عقاید سعی دارند جامعه اسلامی را زمین بزنند؛ پس لازم است همراه با فعالیت سیاسی، حدود شرعی رعایت شود.

۳ـ۲.اولویت‌بندی صحیح هنگام تعارض نقش‌ها

نگاه آیت‌الله خامنه‌ای در مقوله تکالیف و حقوق اجتماعی زن، نگاهی جامع‌نگر بوده و معتقدند زن همچون هر انسان دیگری باید در هر سه ساحت

فردی، خانوادگی و اجتماعی فعالیت نماید. به عنوان مثال ایشان معتقدند «در نظام اسلامی، زنان باید از درک سیاسی برخوردار باشند؛ فن خانه‌داری و همسرداری را بدانند و در صحنه فعالیت‌های اجتماعی، سیاسی، علمی و خدمات، مظهر عصمت، طهارت و متانت باشند و به این مهّم توجه کنند که حجاب شرط اوّل است؛ زیرا بدون حجاب، زن فراغت لازم را برای دستیابی به مراتب بالاتر به دست نخواهد آورد.» (در دیدار با جمع کثیری از بانوان مسلمان و انقلابی۷۲/۹/۱۷)

ایشان در سخنانی دیگر تأکید دارند که اسلام زنان را به فعالیت و سواد تشویق می‌کند ولی با حفظ حیثیت مادری و همسری. (در دیدار شرکت‌کنندگان در اجلاس جهانی«زنان و بیداری اسلامی»۹۱/٤/۲۱)

باید توجه داشت که در عین جامع‌نگری، گاه تعارضی میان نقش‌ها و تکالیف مختلف برای هر انسانی ممکن است پیش بیاید. در این موقعیت، تاکید ایشان همواره بر رعایت اولویت‌ها و بصیرت در تشخیص تکلیف اصلی بوده است.

ایشان تأکید دارند که تحصیل را باید جدی گرفت؛ امّا تحصیل معرفت، مهّم است؛ چون باعث بالا بردن رشد فکری می‌شود. (در دیدار با بانوان هرمزگان۷٦/۱۱/۲۹) ایشان درجایی دیگر اشاره دارند که در کنار درس‌خواندن، باید نسبت به تهذیب و اخلاق نیز کار شود. این کار ابتدا باید از خود شخص آغاز شود و در مرحله بعد، نسبت به جامعه؛ البته با حلم و نرمش. (بانکی‌پور، ۱۳۹۵: ۱۰۷)

به نظر ایشان، تربیت فرزند و حفظ خانواده نسبت به شغل اولویت دارد و می‌فرماید که شغل نباید با ارزش ومعنویت زن منافات داشته باشد؛ همچنین زن را نباید وادار به تواضع و خضوع کند. (در دیدار گروهی از زنان ۷۱/۹/۲۵)

۳ـــ۳.شناخت ارزش و ضد ارزش و رعایت ارزش‌ها در فعالیت اجتماعی و سیاسی

شناخت هویّت اصیل اسلامی بسیار مهّم است و باید آن‌قدر قوی باشد که منجر به تقلید کورکورانه از دشمن نشود. ایشان به این مسئله اشاره دارند و امور خانواده را مقدم بر شغل می‌دانند؛ البته در صورت عدم تزاحم با یکدیگر، شغل را هم تأیید می‌کنند؛ همچنین تأکید شده است که یک زن نباید سطحی به مسائل بنگرد؛ بلکه باید عمیق دریابد و ارزش‌ها و ضد ارزش‌ها را از هم تفکیک کند. (بانکی‌پور، ۱۳۹۵: ٤٥) ایشان تجملات را ضد ارزش معرفی می‌کنند و اشاره به نخست وزیر یکی از کشورهای شرق دارند که با تمام سمت سیاسی، لباس و پوشش ساده‌ای دارند. (بانکی‌پور، ۱۳۹۵: ٩٦)

۳ـ٤.عدم سطحی‌نگری در مسایل

سطحی‌نگری در مسائل، منجر به عدم دستیابی به نتیجه مطلوب می‌شود؛ بنابراین لازم است نگاه عمیق‌تری بین زنان باشد. (بانکی‌پور، ۱۳۹۵: ٨٤) تحصیل دختران جهت آشنایی با معارف انسانی در محیط جامعه کنونی که محیطی سالم است، یکی دیگر از مسائلی است که ایشان سفارش کرده‌اند و باید عمیق به آن نگاه کرد. (در همایش بزرگ خواهران به مناسبت جشن میلاد کوثر ۷٦/۷/۳۰) ایشان پیدا کردن تفکر انقلابی عمیق را برای زن ضروری می‌دانند و اشاره دارند که احساسات زن باید متکی به فکر و منطق و آگاهی باشد و اگر احساسات گاهی چنین باشند و گاهی نباشند، نمی‌توان در تحولات عظیم به احساسات تکیه کرد. همچنین می‌فرمایند: «برترین زن‌های تاریخ کسانی هستند که خودشان خرد، اراده، تصمیم درست و شخصیت انسانی نشان داده‌اند.» (بانکی‌پور، ۱۳۹۵: ٩٦)

۳ـ۵. جذب مناسب و دفع عناصر بد فرهنگ غرب

«آسیبی که فعالیت زنان ممکن است داشته باشد، الگویی‌گیری غلط از جوامع غربی است. زنان باید خوب و بد فرهنگ غرب را جدا کرده و فقط مزایای آن را برداشت کنند.» (در دیدار اعضای شورای مرکزی جمعیت زنان ۷۱/۲/۲۲)

۳ـ٦.دوری از تجمل‌طلبی و مصرف‌زدگی

«بانوان در نظام جمهوری اسلامی باید قدر عظمتی را که اسلام به آنان داده است، بدانند و دام مصرف‌زدگی را که سرمایه‌داران چپاول‌گر جهانی بر گرد زن امروز دنیا تنیده‌اند، کاملاً بدرند.» (بانکی‌پور، ۱۳۸۱: ۱۹۷)

یکی از آفت‌ها، تجمل‌طلبی است که حتی در خانواده‌های نسبتا متدین هم گاهی دیده می‌شود. ایشان تأکید دارند که این آفت نباید بین زنان و به‌خصوص زن انقلابی باشد. (بانکی‌پور، ۱۳۹۵: ١٥٤)

٤.ارائه الگویی به نام «زینب کمایی»

اکنون با شاخصه‌های زن انقلابی در بُعد سیاسی از منظر آیت‌الله خامنه‌ای آشنا شدیم. برآنیم که دختری را معرفی کنیم که در سن نوجوانی، بسیاری از این شاخصه‌ها را دارا بود و به مقام رفیع شهادت نائل گردید.

٤ـ١.مختصری از زندگی شهیده زینب کمایی

زینب کمایی در خرداد ماه سال ١٣٤٦ در شهر آبادان به دنیا آمد. مادرش زنی دل‌آگاه و علاقه‌مند به قرآن و اهل‌بیت به‌خصوص حضرت امام حسین علیه‌السلام و حضرت زینب علیهاالسلام بود. پدر او نیز کارگر پالایشگاه نفت آبادان بود و با دست‌رنج کارگری خود خانواده نه نفره‌اش را سرپرستی می‌کرد.

زینب دوران دبستان و دو سال راهنمایی را در آبادان سپری کرد و از کلاس سوم دبستان تحت‌تأثیر تربیت آگاهانه مادر و شرکت در جلسات قرآن حجاب اسلامی را انتخاب کرد. او پس از پیروزی انقلاب اسلامی در مدرسه راهنمایی و مسجد محله به فعالیت فرهنگی و تربیتی مشغول شد. زینب علاقه زیادی به رهبر انقلاب حضرت امام خمینی داشت. گرایش به دیدگاه‌های حضرت امام تأثیر عمیقی در نوع نگاه زینب به زندگی و ادامه فعالیتش برجای گذاشت.

با شروع جنگ تحمیلی در سال ۱۳۵۹ زینب به همراه خانواده مجبور به ترک شهر و دیار کودکی‌اش شد. پس از مهاجرت به اصفهان و سپس شاهین‌شهر اصفهان او در سایه حمایت‌های مادرش به فعالیت‌های فرهنگی از جمله شرکت

در کلاس‌های اعتقادی جامعه زنان و عضویت در بسیج و فعالیت‌های پرورشی و تربیتی دبیرستان ۲۲ بهمن شاهین‌شهر پرداخت. در این زمان چهار عضو خانواده کمایی در جبهه مشغول به خدمت بودند. به دلیل فعالیت‌های مستمر زینب و تلاش‌های بی‌وقفه‌اش جهت تغییر وضعیت فرهنگی شاهین‌شهر پس از گذشت شش ماه از حضورش در این شهر هدف سازمان منافقین قرار گرفت و در شب اوّل فروردین سال ۱۳۶۱ در راه بازگشت از مسجد به خانه توسط اعضای این گروه ربوده و به شهادت رسید و پیکر پاکش پس از سه روز پیدا شد. منافقین مسئولیت ترور زینب را برعهده گرفتند. زینب چهارده ساله و دانش‌آموز سال اوّل دبیرستان در سال ترور کور منافقین به شکل مظلومانه‌ای به شهادت رسید و همراه با شهدای فتح‌المبین در گلستان شهدای اصفهان به خاک سپرده شد. (رامهرمزی، ۱۳۸۸: ۱۰۹)

اوّلین شاخصه‌ای که آیت‌الله خامنه‌ای مطرح کردند، داشتن الگو صحیح بود. در مکالماتی که بین زینب کمایی و خانواده‌اش بود، نشان می‌دهد که الگوی ایشان چه کسی بوده است.

به نقل از مادر زینب، زینب ابتدا نامش میترا بود و به اصرار خودش، نامش را عوض کرد. او می‌گفت:«من می‌خواهم مثل زینب علیها السلام باشم.» (همان: ۳۸) همچنین در شبی به مادرش گفت:«مامان، من دوست دارم مثل حضرت زهرا علیها السلام در جوانی بمیرم، یا آن‌قدر زنده نمانم که گناه کنم.» (همان: ۸٤)

دوّمین مسئله، دقت در اوامر الهی است. مادر زینب می‌گفت:«یکی از معلم‌هایش آن‌جا بود و به من گفت: «دخترت خیلی مومن است. برای هر مادری، افتخاری بالاتر از این نیست که بچه‌هایش باعث سربلندی‌اش باشند.» (همان: ۸۰) این اعتراف از اطرافیان زینب زیاد شنیده می‌شد که نشان‌دهنده توجه زینب به اوامر الهی بود.

رشد کمالات معنوی و اخلاقی از دیگر شاخصه‌ها است که در زندگی زینب بسیار دیده می‌شد. مادر زینب می‌گفت:«زینب بین بچه‌هایم از همه سازگارتر

بود. از هیچ چیز ایراد نمی‌گرفت. هرغذایی را می‌خورد. کمتر پیش می‌آمد که از من چیزی بخواهد... زینب بیشتر از این‌که دنبال لباس و خوردن و بازی باشد، دنبال نماز و روزه و قرآن بود.» (همان: ٤٤) «چیزی به اسم بدجنسی و حسادت و خودخواهی را نمی‌شناخت. حتی با آدم‌های خارج از خانه هم همین‌طور بود.» (همان: ٤٥)

«زینب از بچگی، راحت حرف‌هایش را می‌زد و ارتباط محبت‌آمیزی با افراد خانواده داشت. (همان: ٤٥) یک روز به مادرش گفت که می‌خواهم با حجاب شوم، مادرش هم بسیار خوشحال شد. (همان: ٤٨) استاد اخلاقی به نام آقای مطهر برایشان آمده بود و زینب به خواهرش می‌گفت:«همه درس‌ها و حرف‌های آقای‌مطهر را برای من بگو که من هم رعایت کنم.» (همان: ٥٣) «زینب بعد از انقلاب به خاطر حرف حضرت امام، هر هفته دوشنبه و پنجشنبه روزه بود. خودش خیلی مقید به انجام برنامه‌های خودسازی بود؛ ولی دلش می‌خواست توصیه‌های آقای‌مطهر را هم رعایت کند. آقای‌مطهر به شاگردهایش برنامه خودسازی داده بود. از آن‌ها خواسته بود که نماز شب بخوانند، بعد از نماز صبح نخوابند، زیاد به مرگ فکر کنند، پرخوری نکنند، روزه بگیرند، برای خدا نامه بنویسند و حواسشان به اخلاق و رفتارشان باشد.» (همان: ٥٣) زینب عروسکی داشت ولی خواهرانش را در آن شریک می‌کرد. (همان: ٥٧) «اخلاقی هم که داشت این بود که سریع با وضعیت جدید کنار می‌آمد. هیچ وقت تحمل نمی‌کرد که زندگی‌اش بیهوده بگذرد. زینب رفت و در کلاس‌های قرآن و نهج‌البلاغه بسیج که در مسجد نزدیک محل زندگی‌مان بود، شرکت کرد.» (همان: ٦٦) «زینب به مدرسه راهنمایی نجمه رفت. او راحت‌تر از همه ما با محیط جدید کنار آمد. بلافاصله بعد از شروع درسش در آن مدرسه، فعالیت‌هایش را از سر گرفت. یک گروه نمایش راه انداخت و با دخترهای مدرسه تئاتر بازی می‌کرد. برای درسش هم خیلی زحمت کشید. توی سه ماه، خودش را به بقیه رساند و در خردادماه، مدرک سوم راهنمایی‌اش را گرفت.» (همان: ٧٩) «زینب در خانه

که بود، یا می‌خواند و می‌نوشت یا کار می‌کرد. اصلا اهل بیکار نشستن نبود.» (همان: ۸۲)

وی در مورد مسائلی که اطرافش اتفاق می‌افتاد، بی‌تفاوت نبود و سعی داشت بهترین کار را برای اطرافیانش انجام دهد. وقتی فهمید دو دوست در مدرسه با هم قهر کردند، آنان را آشتی داد. (همان: ۷۹) «زینب به همه آدم‌های اطرافش علاقه داشت. یکی از غصه‌هایش عوض کردن آدم‌های گمراه بود. بقیه دخترهایم به او می‌گفتند:«تو خیلی خوش‌بین هستی. به همه اعتماد می‌کنی. فکر می‌کنی همه آدم‌ها را می‌شود اصلاح کرد.» اما این حرف‌ها روی زینب اثر نداشت. » (همان: ۵۵)

یکی از ملاحضات شرکت در فعالیت‌های دینی و سیاسی، رعایت حجاب و حدود اسلامی است که در زندگی زینب کمایی این مسئله مهّم بود. مادر زینب می‌گوید:«دخترم قبل از اذان مغرب لباس‌های قدیمی‌اش را پوشید و روسری سرمه‌ای رنگش را سر کرد و چادرش را تنگ به صورتش گرفت. دو تا چشم سیاه قشنگش میان صورت لاغر و سفیدش، معصومیت عجیبی به او می‌داد.» (همان: ۱۹)

زینب باتوجه به موقعیتی که داشت، جهاد خود را انجام می‌داد. مادرش می‌گوید:«زینب بعضی وقت‌ها برای عیادت مجروحین جنگی به بیمارستان می‌رود.» (همان: ۲۱)

او دردهای عمومی جامعه را به‌خوبی درک می‌کرد و تلاش داشت تا جای ممکن، تسلی دهد. مادرش نقل می‌کند:«هنوز درحال و هوای انقلاب بودیم که ناغافل، جنگ بر سرمان خراب شد... زینب و شهلا هم به مسجد قدس و جامعه معلمان می‌رفتند و هر کاری از دستشان برمی‌آمد انجام می‌دادند.» (همان: ۵۹) مادرش می‌گفت:«زینب چنین اعتقادی داشت که امسال ما عید نداریم؛ شهرمان را از دست داده‌ایم، این همه شهید داده‌ایم؛ خیلی از مردم عزادار هستند، خواهر

و برادرهایمان هم که این‌جا نیستند، پس اصلاً فکر عید و مراسمش را نمی‌کنیم» (همان: ۷۸)

بصیرت، نیرویی است که انسان را از لغزش باز می‌دارد و می‌تواند ارزش و ضد ارزش‌ها را تشخیص دهد. در سیره شهیده می‌بینیم که تأکید بر ارزش‌ها داشتند و از ضدارزش‌ها دوری می‌کردند. «زینب بارها برای من و مادربزرگش از مجروحین تعریف کرده بود، ولی او هیچ وقت بدون اجازه و دیر وقت به اصفهان نمی‌رفت.» (همان: ۲۱) مادرش به خاطر کمک‌های زیادی که زینب به او کرده بود، خواست تا چیزی برایش بخرد ولی زینب تقاضا کرد که به او اجازه دهد تا به نماز جمعه برود. (همان: ۱۸) او همچنین در امور تربیتی و فرهنگی مدرسه، نقش قابل توجهی داشت. (همان: ۱۷) او از هرگونه تجمل به دور بود و ارزان‌ترین و ساده‌ترین لباس‌ها را می‌خرید. (همان: ۸۵)

زینب از درک سیاسی عمیقی برخوردار بود. «آقای حسینی از دلسوزی زینب به انقلاب و عشقش به امام و شهدا و زحمت‌هایی که می‌کشید، حرف‌های زیادی زد.» (همان: ۲۸) وی در فعالیت‌های سیاسی مثل نماز جمعه نیز شرکت می‌کرد و مطالب را در قالب روزنامه‌دیواری در مدرسه منتشر می‌کرد. (همان: ۸۷) مادرش برای او لباس عید خریده بود ولی او می‌گفت:«مامان، ما عید نداریم. خدا می‌داند که الان خانواده شهدا چه حالی دارند. تو از من می‌خواهی در این موقعیت لباس نو بپوشم؟» (همان: ۹۱)

آیت‌الله خامنه‌ای در سخنانشان، لزوم شکافتن اعماق بینش و اندیشه انقلابی اسلام از طریق آقای شهید مطهری را مطرح کرده‌اند. زینب با تشویق‌هایی که از اطرافیان می‌شد، بر این کار اهتمام داشت. (همان: ٥٤)

او با قرآن انس داشت و به دیگران هم آموزش می‌داد. (همان: ۷۹) او در آینده تصمیم داشت که به حوزه علمیه برود و معارف دینی را فرا بگیرد. (همان: ۵۵) در تمیز کردن خانه به مادرش بسیار کمک می‌کرد. (همان: ۱۸) او بسیار به

خانواده اهمیت می‌داد و به مادرش گفته‌بود که وقتی بزرگ شد، برایش کارگر بیاورد. (همان: ۵۰)

«زینب فعالیت‌های انقلابی‌اش را در مدرسه راهنمایی شهرزاد آبادان شروع کرد. روزنامه‌دیواری می‌نوشت، سر صف قرآن می‌خواند، با کمنیست‌ها و مجاهدین خلق جر و بحث می‌کرد و سر صف شعر انقلابی و دکلمه می‌خواند. چند بار با دخترهای گروهکی مدرسه درگیر شده بود و حتی کتکش زده بودند.» (همان: ۵۲)

وی برای آرمان‌های انقلابی و ایمان خویش فداکاری کرد. (همان: ٢٦) پول‌هایی که مادرش برای کرایه به او می‌داد را کتاب برای مجروحین می‌خرید و خودش پیاده به مدرسه می‌رفت. (همان: ٨٤) بر سر سفره افطار، با وجود غذاهای لذیذ، به خرما وشیر اکتفا می‌کرد و اشاره به سیره امام علی‌علیه‌السلام داشت. (همان: ۸۳) زینب در اتاق سردی که کسی رفت و آمد نمی‌کرد، نماز شب می‌خواند. (همان: ۸۵) او یک دفتر خودسازی داشت و به ازای اعمالی که انجام می‌داد، در آن دفتر علامت می‌گذاشت. (همان: ١٠٦) علاقه شدیدی به شهدا داشت و هر چند وقت یک‌بار به مزار شهدا می‌رفت. (همان: ١٠٦) در وصیت‌نامه‌اش نوشته بود: «دعا برای سلامتی امام را فراموش نکنید.» (همان: ١٠٤) همچنین به یکی از دوستانش سفارش کرده بود بعد از شهادتش، آش نذری بدهند؛ چراکه نذر شهادت کرده بود. (همان: ۹۹)

طبق آن‌چه از زندگی زینب کمایی مرور شد، ایشان انسانی مجاهد در هر سه عرصه فردی، خانوادگی و اجتماعی بودند. در عرصه فردی تلاش زیادی برای خودسازی و زندگی مومنانه داشتند. در عرصه خانوادگی تلاش زیادی برای استحکام بخشیدن به روابط داشتند و در عرصه اجتماع و سیاست هم هر آن‌چه از وی برمی‌آمد ازجمله طراحی روزنامه‌دیواری، مناظره با ضد انقلاب‌ها، تشکیل گروه سرود وتئاتر، دیدار با مجروحین، شرکت در کلاس‌های سیاسی و... همه

را خالصانه انجام دادند و تمام تلاششان این بود در هر نقطه‌ای هستند، این سه تکلیف را به بهترین نحو شناسایی کرده و انجام دهند.

۵. راهکارهای تحقق الگوی نوجوان مجاهد در جامعه

۵ـ۱. شروع تربیت سیاسی از دوره کودکی و نوجوانی

دوران کودکی و نوجوانی، دوران بسیار حساسی است که هر بذری در این دوران کاشته شود، همان محصول را در بزرگ‌سالی خواهد داشت؛ البته ممکن است در این بین، اتفاق‌هایی منجر به تغییر آن شود ولی در حالت طبیعی، دوران بزرگ‌سالی، ثمره دوران کودکی است. در دین هم تأکید بسیاری برای تربیت کودک شده است.

خداوند متعال در قرآن‌کریم؛ مال و فرزند را زینت دانسته است و می‌فرماید:«مَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِندَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ أَمَلًا»(کهف:٤٦). می‌دانیم فرزندی زینت است که تربیت صحیح داشته باشد؛ چه بسا فرزندانی که مایه خجالت والدین هستند.

پیامبرﷺ در حدیثی اشاره به مسئولیت والدین در مقابل تربیت فرزند می‌کند و می‌فرماید:«اکرموا اولادکم و احسنوا آدابهم»(کودکان خود را بزرگ و گرامی داشته، خوب تربیت کنید)(قضاعی، ١٣٦١: ٣٤١)

احادیث ذکر شده حاکی از آن است که تربیت صحیح، یک وظیفه بسیار مهّم می‌باشد که علاوه‌بر بعد فردی و خانوادگی، اثرهای زیادی در بعد اجتماعی و سیاسی دارد؛ چراکه جامعه، خانواده بزرگ است که هر نوع تربیتی درخانواده باشد، بازتاب آن در جامعه خواهد بود. تربیت سیاسی یعنی فرزند باید به گونه‌ای تربیت شود که بتواند در بعد سیاسی جامعه، اثرگذار باشد و رأی و نظر سیاسی صحیح را تشخیص دهد.

۵ـ۲. معرفی الگو برای نوجوانان

آیت‌الله خامنه‌ای در این‌باره می‌فرماید:«خواهران محترم آیا می‌توانیم اسم زن مسلمان بر خود نهیم و حال آن که از مکتب حضرت فاطمه علیها السلام بهره‌ای نداشته باشیم؟ زن مسلمان واقعی الگو و اسوه زندگی‌اش، شخصیت والای دخت گرامی پیامبر صلی الله علیه و آله می‌باشد و زندگانی زنان برجسته و نامدار اسلام همیشه و در همه حال برای ما رهروان مکتب اسلام عبرت‌انگیز و در تمام مراحل جهت‌دهندهٔ خط زندگی زن مسلمان می‌باشد» (بانکی‌پور، ۱۳۹۶: ۴۳) ایشان به زندگی کوتاه ولی پر برکت حضرت فاطمه علیها السلام اشاره می‌کنند و تأکید بر الگوگیری دارند. (بانکی‌پور، ۱۳۹۶: ۲۷)

یک الگو که به تاریخ نوجوانان کنونی نزدیک است و تحقق الگوی اصلی ـ حضرت زهرا علیها السلام ـ می‌باشد، زینب کمایی است که باید به عنوان یک الگوی موفق، به نوجوانان شناسانده شود. این شناسایی باید زبانی روان و هنری داشته باشد. می‌توان این شناخت را در قالب قصه، شعر، داستان و... ارائه کرد و یا در فضای مدرسه، اجتماع نوجوانان در پارک‌ها و یا مساجد به عنوان یک دختر قهرمان معرفی گردد تا رابطه‌ای دوستانه بین زینب کمایی و نوجوان کنونی به وجود آید.

مرحله بعد از ایجاد این رابطه دوستی، این است که بخش‌های مختلف زندگی ایشان را ارائه کرد تا به ابعاد زندگی وی مطلع شوند. به عنوان مثال در مورد عبادات، احترام به والدین، بی‌تفاوت نبودن نسبت به مشکلات جامعه، کمک به هم‌نوع و... همه قابل الگوگیری است.

۵ـ۳.سپردن مسئولیت به نوجوان

نوجوانان، نه کودک هستند و نه بزرگ‌سال؛ باید با آنان طوری رفتار شود که علاوه بر در نظر گرفتن جنبه احتیاط از جانب بزرگترها، مسئولیتی را بر عهده بگیرند. این کار باعث می‌شود آنان خود را در موقعیت بیابند و قدرت تصمیم‌گیری وتفکر برایشان فراهم می‌گردد. یکی از این موقعیت‌ها، موقعیت

سیاسی است. به عنوان مثال، شرکت در انتخابات شورای مدرسه، به‌طور فعال، و تحقیق و بررسی در مورد نامزدهای انتخاباتی شورای مدرسه می‌تواند وی را در انتخاب‌های مهّم‌تر و کشوری پویا کند. البته صرف انجام این انتخابات منجر به نتیجه مطلوب نمی‌شود؛ بلکه لازم است با راهنمایی‌های مدیر و یا مربی، شاخصه‌های مهّم در انتخاب نامزد انتخاباتی مطرح شود و آنان را به تحقیق و بررسی تشویق کنند.

٥ـ٤. شبیه‌سازی مشکلات جامعه

برای بصیرت بیشتر نوجوان نسبت به مسائل، باید قبل از وارد شدن در عرصه اجتماع، بعضی از امور برایش شبیه‌سازی شود. در ادامه مثال قبل، باید چنین جسارتی را پیدا کند تا نامزد شورا شود و در صورت رأی آوردن، با راهنمایی مربی مشکلات مدرسه را حل کند. با این روش متوجه خواهد شد که صرف صحبت کردن، بهانه‌جویی و عیب گرفتن، مشکلات حل نمی‌شود؛ بلکه باید نظریه‌پردازی کرده و آن را عملی سازد. با این کار متوجه خواهد شد که همیشه نباید طلب‌کار باشد.

٥ـ٥. ارائه انواع محصولات مورد استفاده با هدف ترویج الگو

باتوجه به این‌که نوجوان چه ابزاری را استفاده می‌کند و به چه محصولاتی کشش بیش‌تری دارد، می‌توان در همان محصولات، الگوی مورد نظر را ارائه کرد. به عنوان مثال در قالب معرفی در کتب درسی، معرفی در پوسترهای نمایشگاهی، فیلم‌ها و برنامه‌های نوجوان در صدا و سیما و همچنین ارائه مناسب آن در کلیه محصولات دخترانه. البته باید متذکر شد که این ارائه محصولات باید با برنامه‌ریزی مناسب فرهنگی باشد تا به ضد خودش تبدیل نشود.

نتیجه

این پژوهش، ویژگی‌های شهیده زینب کمایی را مطرح کرد. او دختری بود که تمام زندگی‌اش را وقف انقلاب کرد. وجود چنین فردی نشان می‌دهد که امکان تحقق پذیری این آرمان‌ها و هدف‌ها برای یک نوجوان وجود دارد. برای

تحقق این وظیفه شرعی، باید دختر نوجوان ابتدا شخصیت و هویّت خود را بشناسد؛ الگو صحیح برایش معرفی شود؛ مسئولیت‌های کوچک را در دوران نوجوانی برعهده بگیرد؛ برنامه‌ریزی صحیح در زندگی داشته باشد؛ سپس با تغییر دید خود نسبت به سیاست، به عنوان یک عنصر فعال و بصیر، با رعایت اولویت‌ها در جامعه حضور یابد.

فهرست منابع و مآخذ

- قرآن‌کریم.

۱. قضاعی، محمدبن‌سلامه، (۱۳٦۱)، شرح فارسی شهاب‌الاخبار(کلمات قصار پیامبر خاتمﷺ)، محقق: جلال‌الدین حسینی ارموی، تهران: مرکز نشر انتشارات علمی و فرهنگی.

۲. بانکی‌پورفرد، امیرحسین، (۱۳۹۵)، نقش و رسالت زن(عرصه‌های حضور اجتماعی زن)، تهران: انتشارات انقلاب اسلامی.

۳. بانکی‌پورفرد، امیرحسین، (۱۳۹٦)، نقش و رسالت زن(الگوی زن)، تهران: انتشارات انقلاب اسلامی.

٤. بانکی‌پورفرد، امیرحسین، (۱۳۸۱)، آیین زن، قم: کتاب طه.

٥. در خطبه نماز جمعه ٦٥/۱۲/۱ قابل دسترسی در
http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۲۱٤۹۱

٦. در دیدار با جمع کثیری از زنان کشور٦۸/۱۰/۲٦ قابل دسترسی در
http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۲۲٥۱

۷. در دیدار با جمع کثیری از پرستاران به مناسبت روز پرستار۷۰/۸/۲۲ قابل دسترسی در http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۲٥۱۱

۸. در دیدار جمعی از زنان پزشک۷۰/۱۰/٤ قابل دسترسی در
http://www.leader.ir/fa/content/٦۰۲/

۹. در دیدار اعضای شورای مرکزی جمعیت زنان۷۱/۲/۲۲ قابل دسترسی در
http://www.leader.ir/fa/content/٦۷۷/

۱۰. در دیدار جمعی از زنان۷۱/۹/۲٥ قابل دسترسی در
http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۲٦٤٥

۱۱. در دیدار با جمع کثیری از بانوان مسلمان و انقلابی۷۲ /۹/۱۷ قابل دسترسی در http://www.leader.ir/fa/content/۹۲۹/

۱۲. در دیدار با پرستاران و کارکنان نهادهای فرهنگی ۷۳/۷/۲۰ قابل دسترسی در http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۲۷۲۹

۱۳. در دیدار مداحان به مناسبت ولادت حضرت زهرا۷۳/۹/۳ قابل دسترسی در http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۲۷۳۲

۱٤. در دیدار جمعی از پرستاران۷٤/۷/۱۲ قابل دسترسی در http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=٤۱۱۹

۱۵. در دیدار خانواده‌های شهدا و ایثارگران و علمای شهرستان گنبد ۷٤/۷/۲۷ قابل دسترسی در http://www.leader.ir/fa/content/۱۱۹۱/

۱٦. در دیدار زنان خوزستان۷۵/۱۲/۲۰ قابل دسترسی در http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۷۲۸٤

۱۷. در همایش بزرگ خواهران به مناسبت جشن میلاد کوثر۷٦/۷/۳۰ قابل دسترسی در http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۲۸۵۹

۱۸. در دیدار با بانوان هرمزگان۷٦/۱۱/۲۹ قابل دسترسی در http://www.leader.ir/fa/content/۱۵۷۵/

۱۹. در دیدار جمعی از جوانان به مناسبت هفته جوان ۷۷/۲/۷) قابل دسترسی در http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۲۸۸٤

۲۰. در دیدار با گروه کثیری از بانوان ۷۹/٦/۳۰ قابل دسترسی در http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۳۰۲٤

۲۱. در دیدار با نمایندگان زن مجلس شورای اسلامی۸۰/۷/۱٤ قابل دسترسی در http://www.leader.ir/fa/content/۲۱۵۹/

۲۲. در دیدار با اقشار مختلف مردم۸٤/۳/۲۵ قابل دسترسی در http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۳۲۹٦

۲۳. در دیدار با گروه عظیمی از زنان نخبه۸٦/٤/۱۳ قابل دسترسی در http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۳۳۹۰

۲٤. در دیدار با بانوان قرآن پژوه کشور ۸۸/۷/۲۸ قابل دسترسی در http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۸۲۵۹

۲۵. در دیدار شرکت‌کنندگان در اجلاس جهانی«زنان و بیداری اسلامی»۹۱/٤/۲۱ قابل دسترسی در http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=۲۰۳۸۸

۲۶. پیام به کنگره ۷۰۰۰ شهید زن کشور ۹۱/۱۲/۱۶ قابل دسترسی در http://farsi.Khamenei.ir/message-content?id=۲۲۱۳۸
۲۷. رامهرمزی، معصومه، (۱۳۹۶)، راز درخت کاج، تهران: سازمان بنیاد شهید و امور ایثارگران، معاونت پژوهشی و ارتباطات فرهنگی، نشر شاهد.